

O I S

O V I N Y

Nepostradatelný informační a inspirační zdroj pracovníků býv. OIS

Pravicový, liberální chem.inž. občasník. Založeno r. 1996

Slovo úvodem

Způsob letošního jara mi připadá poněkud nešťastný. Tolik se toho rozpohybovalo a změnilo, že už chyběla jen ta stoletá voda, která by jistě potěšila Greepeace. Ona vlastně přišla, ale v jiné podobě a vzala s sebou leccos ze starých dobrých časů, našich zvyků a uspořádání, kterými jsme léta žili. Jako každá povodeň od jinud zase přinesla něco nového. Do Spolany vstoupil nový *věk* a teprve čas bude tím, kdo napíše nové hodnocení. A tak se nechme inspirovat přírodou, kde každý rok probíhá ten zárazk znovuzrození. Těšme se z nových květů a mladé svěží zeleně. Nenechme se deprimovat ani dobou ani pylovou alergií. Je tady máj a hrdlička se už zdá ozývá – Petře, Jaromíre, Jarmilo...

Motto

„Sláva je smlouva s ďáblem“.

Z našich reklam a inzerátů . . .

„My dodáme vložky s křídélky, drážkami a všemi technickými finesami. Třeba i s vrtulí. Jen ten podvozek musíte zajistit vy!“.

„*Polish Max Factor* – autobalzámy filmových hvězd. Lesk vašeho miláčka zůstane zachován i po celodenní jízdě“.

„To je tvůj nový manžel? Ne, ten je jen vypraný v Perwolu“.

Víte, že?

- Šimpanzi podle všeho ještě nevykazují rozdíl v šikovnosti obou rukou. Ve třech měsících ještě používají děti obou stran těla stejně. Nástroje, které vyráběli předkové člověka (*Homo habilis*), však svědčí o tom, že tito již zřejmě byli praváky. Naše civilizace je každopádně chápána jako preferující pravou stranu. "Pravý" je totéž co "správný", eventuálně "v právu". Levá strana je naproti tomu spojena s něčím negativním -- je špatné být "levoboček", něco je "na levačku". V řadě jazyků má slovo levý i přímo stejnou etymologii jako něco špatného. Latinsky levý (*sinister*) znamená současně zlý. Ve středověku stačilo být levákem k obvinění z čarodějnictví, pro inkvizici často bylo postačujícím důkazem mateřské znaménko na levé straně těla, kterým si měl obviněného označit ďábel. Otázkou je, nakolik je preference pravé strany záležitostí kulturní a nakolik biologickou. Leváci umírají dříve, mezi starými lidmi je méně leváků než v průměrné populaci. Leváci ale mnohdy patří k lidem extrémně úspěšným - mezi prezidenty spojených států je rozhodně více leváků než 10 % průměru v populaci. George Bush, Bill Clinton a Ronald Reagan byli všichni leváky. Levákem byl Leonardo da Vinci, Charlie Chaplin či Julius Caesar.
- Proč abecedy lžou? - Ve velké většině jazyků existuje značné napětí mezi psanou a mluvenou podobou celé řady slov. Proč k tomuto jevu došlo? První příčinou jsou samozřejmě historické nedůslednosti, psaný jazyk je konzervativnější, mluvená řeč podléhá rychlejšímu vývoji. Druhým faktorem je pak to, že mluvený jazyk se navíc neproměňuje na území svého výskytu konstantně, drobí se do různých nářečí. Úkolem psané varianty je pak integrovat heterogenní prostředí, abeceda je tedy do jisté míry zbraní centrální moci proti odstředivým tendencím. Např. v Číně je dnes situace taková, že lidé hovořící řadou dialektů si mezi sebou navzájem vůbec nerozumí,

ovšem čínské znaky fungují jako patřičný tmel celého státu. Poslední, velmi důležitý důvod odlišnosti psaného a mluveného jazyka pak uvádí Bohumil Blažek: Dnešní psaná podoba jazyků slouží totiž spíše k přemýšlení a tichému čtení, nepředpokládá se, že by se podle ní vůbec mluvilo. Proto je důležité psát "dub" místo "dup". Významný není zvuk jako takový, ale jednoduchá a elegantní souvislost s příbuznými termíny ("dubový"), stejně jako odlišnost od slov stejně znějících ("dup"), které by však rušily v "žádoucích" asociacích. Psaná podoba slova tedy spíše než zvuk s sebou chce nést patřičné "asociační pole".

- Objevují se nové studie, které začínají připouštět možnost přenosu viru HIV na člověka bodavým hmyzem. Nikoliv komáry, kteří jedním sosačkem do rány vypustí sliny proti srážlivosti a druhým sají, ale savými mouchami, jako např. *Stomoxys calcitrans*, které přenášejí virus jednoho druhu leukémie mezi koňmi a také koušou lidi. Tyto mouchy část nasáté krve, promíšené s vlastními tekutinami opět vyvrhují zpět do rány. Vědci připouštějí, že takový zatím pomalý přenos mohl zůstat překryt explosivním šířením AIDS pohlavním způsobem.
- Na kalifornské universitě u San Franciska zkoušeli na 39 ženách nový sexuální feromon pracovní nazvaný *Athena 10:13*. Oproti vzorku, který dostával neúčinné placebo se třikrát zvýšila sexuální atraktivnost a úspěšnost těchto žen u mužů. Feromon se přidával do make-upu.
- Zatímco oteplování planety je už prokázáný fakt, teploty v Antarktidě, která je považovaná za nejcitlivější ukazatel klimatických změn, od poloviny 80. let klesají. Vyplývá to z vědecké studie 11 amerických univerzit a laboratoří zveřejněné nejnovějším číslem časopisu *Nature*. Teplota vzduchu, sledovaná v údolí McMurdo 14 let od roku 1986, klesla o víc než půl stupně Celsia. Ochlazení je citelné zejména v antarktickém letním období, tedy v prosinci a únoru, a na podzim v březnu a květnu.

Proč chodím rád do práce?

- Protože pracuji v racionálním dobře prosperujícím podniku.
- Protože vedení dobře chápe mé kvality a pružně deleguje pravomoci a finanční prostředky tam, kde potřeby vznikají.
- Protože organizace podniku je rozumná a účelná.
- Protože vše, co je třeba udělat lze zařídit, rychle, jednoduše a přímočaře.
- Protože podnik myslí především na zítřek a nežije ze dne na den.
- Protože výrobky podniku jdou dobře na odbyt.
- Protože podnik dbá, aby se nedělo zbytečné papírování a nebujela byrokracie.
- Protože podnik dobře platí mne i mé spolupracovníky.
- Protože jinde by to mohlo být jedinečně horší.

Kam se poděly dobré mravy?

V druhé polovině loňského roku se na světových karnevalech a maškarních rejch snad nejvíce prodávala maska světového teroristy Usámy bin Ládina. Dobře, už jsme v naší liberální společnosti přivykli na leccos a řekneme no buď. Ale něco takového by asi nebylo možné o

sto let dříve. Ba ani před padesáti lety byste na plese s maskou Adolfa Hitlera velký úspěch neměli. Ve smyslu dobrých mravů by to dříve lidi nenapadlo. Tedy možná napadlo, ale díky vnitřní autocenzuře by to prostě nerealizovali. Co se tak dalece změnilo v naší společnosti a kdo či co určuje, co jsou to dobré mravy? Společnost před sto lety měla tradiční dlouhodobě stabilní strukturu a uspořádané vnitřní vztahy, jejichž rámec bylo obtížné překročit. Narodil-li se někdo jako syn tesaře, bylo přirozené, že se stal tesařem nebo truhlářem, ale k tomu aby se stal právníkem potřeboval mimořádné nadání, mnoho vytrvalosti a trochu osobního štěstí. S tím šly i ruku v ruce široce zakořeněné morální principy. Každý tak nějak věděl, co je pro něho vhodné a co ne. Výchovou v rodině, škole, církvi. Pak přišla traumata dvou světových válek se spoustou utrpení a krutostí. To trochu zamávalo s obrazem starého dobrého světa a smyslem jeho uspořádání, ale lidé byli odhodláni navrátit se k starým osvědčeným hodnotám. Následně však přišla ještě komunistická totalita a bouřlivý technický rozvoj, který nabyt v některých oborech až charakteru výbuchu. A to byl definitivní konec starého dobrého řádu. Vše se rozpohybovalo a relativizovalo. Ubylo neměnných pravd a co se člověk ve škole naučil už za pět let přestávalo platit a bylo nahrazeno něčím novým. Totalitní režimy nás nutily něco jiného říkat a něco jiného si myslet. Konec konců i vítězství kapitalismu se někdy prezentuje bezbřehým liberalizmem a individualizmem. Jedinou jistotou se stala neustálá změna. Není divu, že se rozpohybovaly i morální hodnoty. A pokud nikdo vlastně neví, co je momentálně správné je už jen krůček k výkladu, že vlastně dovoleno je skoro vše. Ono se to řadě lidí vlastně hodilo. Udržovat řád je něco obtížného, co vyžaduje neustálou energii a úsilí. Naopak rozpad řádu a chaos je přirozenou přírodní a tedy i lidskou tendencí. A tak jsme svědky řady podvodů, krutostí a nečestného chování. Vše není pochopitelně tak černé, jak nám to předestírají zejména bulvární media. Ne každý politik a podnikatel je podvodník či zlatokop. O to více je třeba ctít ty existující ostrůvky dobra. Není pochyb o tom, že se dobré chování z dlouhodobého hlediska vyplácí a vůbec nevádí, že se to třeba vrátí až našim dětem. Konec konců přes všechna rozvolnění většina lidí dosud sama v sobě dovede rozeznat, co je správné a co ne. Jde jen o to, aby to aplikovala a předávala dál svým potomkům. Odměnou jim nebude žádný hmotný statek, ale jen ten vnitřní pocit, zůstat člověkem. Aby ta tisíciletí vývoje nepřišla nakonec nazmar.

S m ů l a

Bůh dělá revizi po nebi a najednou v koutě vidí tři našťvaný lidi. Ptá se jich: "Co blbnete, co se tak tváříte, vždyť jste v nebi, tak si užijte, ne?"

"Víte, pane bože," odpovídají našťvaní, "to je kvůli tomu způsobu, jak jsme umřeli."

"A jak jste umřeli?" zajímá se bůh.

"No, přijel jsem dřív ze služební cesty," vypráví první "a najdu ženu nahou na posteli, přes židli cizí kaloty... No znáte to. Po celým bytě sem hledal toho milence, ale nemohl sem ho najít, tak sem si šel zapálit cigáro na balkon, abych se trochu uklidnil. A tam ten hajzl visel na zábradlí!

Doběhl sem si pro kladívko, mlátím ho do prstů. Pustil se a letí. Ale jaký ten hajzl neměl štěstí! Dole stál stěhovací vůz, on spadl do křesla a vůbec nic se mu nestalo! Tak sem si došel pro ledničku, hodím mu

jí na hlavu, ale přepadl sem s ní přes zábradlí, letím taky.... no hrozná smrt!"

"To věřím." Říká bůh. "A co vy?" ptá se druhého.

"No, já bydlím v paneláku, až v šestém patře, ale mám tam na balkoně krásný kytičky. Zalejvám je a najednou mi uklouzla noha, spadl jsem z balkonu, letím a říkám se, že je po mě. Ale měl jsem štěstí, zachytil jsem se v patřím patře za zábradlí, visím tam a čekám, kdo mě přijde zachránit. Konečně přišel nějaký chlapek s cigárem. Čekám, že mě zachrání, ale ten magor si došel pro kladívko a začal mě mlátit do prstů. Hrozná bolest! Tak sem se pustil, letím zase dolů...."

Ale jaký já neměl štěstí - dole stál stěhovácí vůz, já spad do křesla a nic se mi nestalo! Oddechnu si podruhé, v tom si podívám nahoru, letí na mě lednička! Hrozná smrt!"

"To souhlasím," říká bůh "a co vy?" ptá se toho posledního a ten odpovídá:

"Tak si tak sedím v ledničce....."

Kreativita v kostce

Lze nějak exaktně postihnout téma kreativity, nebo se jedná o křehkého motýlka, který při pokusu o uzavření do klece teorií zhyne? Ať tak či onak, rozhodně stojí za to zkoušet shromáždit názory na původ kreativity a pokusit se odlišit skutečnost od tradovaných nepravd. Kniha "Kreativita" (J. S. Dacey, K. H. Lennon: Kreativita, Grada, Praha, 2000) je pak právě takovou velkou rešerší, která zkoumá téma tvořivosti prakticky v celé jeho šíři. Hned v úvodu najdeme velmi zajímavou úvahu nad kreativitou v jednotlivých historických epochách (do kontrastu je uveden zejména výbuch kreativity v antickém Řecku ve srovnání s relativně sterilním středověkem, z hlediska současnosti je věnována pozornost např. kreativité Židů), což samozřejmě souvisí se vztahem tvořivosti a jednotlivých nábožensko-filosofických systémů. Čím se lišila antika od zbytku světa?

Kromě sociálních podmínek se autoři knihy zamýšlejí i nad tím, jak souvisí kreativita a inteligence a jaký podíl na tvořivosti vykazují konvergentní i divergentní typy myšlení. Správně upozorňují, že kreativita neznamená jen něco prostě nového či popírajícího logické zákonitosti. Kreativní je totiž nejspíše to, co je současně nové i "správné", jde tedy obvykle o kombinaci zdánlivě protikladných postupů - např. současné užití analytického i syntetického přístupu k věci.

Paradoxů je samozřejmě mnohem více: Ačkoliv tvořivost je vlastností spontánní, současně s sebou nese i značnou disciplinovanost, především ochotu odložit uspokojení na pozdější dobu (jinak by samozřejmě nemohlo vzniknout žádné dílo tvořené dílo a autor by v sobě nenašel sílu bojovat s problémy, které během jeho práce vyvstanou).

Co mají tvořiví lidé vlastně společného kromě kreativity? Jedná se o izolovaný, spíše z nebes spadlý dar, nebo přece jen neexistuje ve vzduchoprázdnu? I přes to, že se s kreativitou můžeme setkat v mnoha podobách, lze přesto vysledovat některé vlastnosti, které kreativní lidé vykazují ve statisticky významné míře oproti běžné populaci.

Jedná se vesměs o osoby nadprůměrně inteligentní (byť zdaleka ne nutně geniální), které se příliš neidentifikují se svou pohlavní rolí, tj. jejich psychika obsahuje rysy obou pohlaví "namíchané". Vesměs mají určité problémy v mezilidských vztazích, často se vyhýbají vytváření rodinných svazků a vykazují maniodepresivní změny nálad. Nadprůměrně je u nich vyvinut smysl pro humor a pro jejich konání má větší význam motivace vycházející z nitra než vnější stimuly. Proto je dosti složité kreativitu uměle vyvolat, byť lze naopak vnějšími vlivy samozřejmě zabít.

Ačkoliv kreativitu nelze samozřejmě omezit na západní civilizaci, přesto zde od antiky existuje jistá odlišnost od zbytku světa právě týkající se oné "nepraktické" motivace, "věděni pro věděni", což není právě typické pro ostatní kultury. Na druhé straně je otázkou, zda současný výchovný systém zaměřený spíše na osvojení dopředu předkládaných

hotových poznatků nepůsobí mnohdy spíše proti této tendenci.

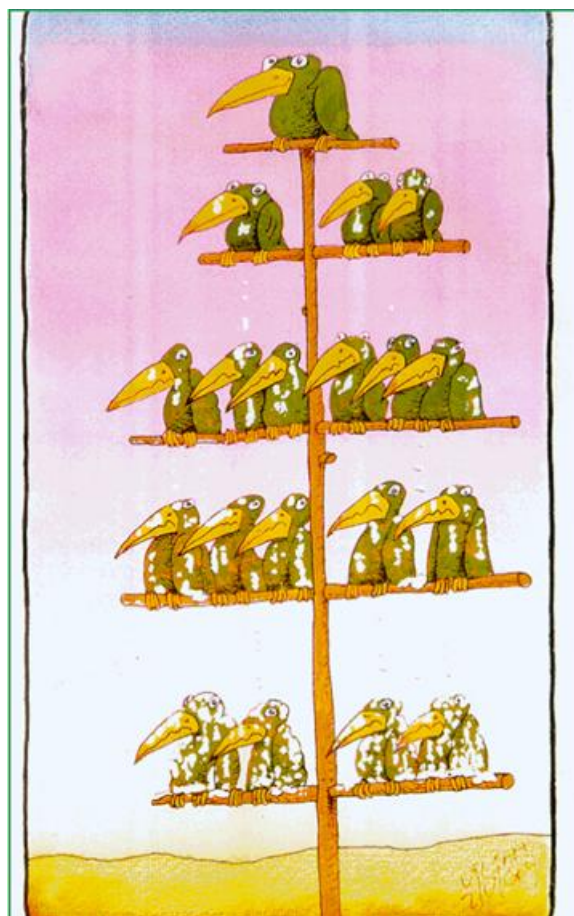
Kniha mapuje i často diskutovaný vztah kreativity a návykových látek (především souvislost s alkoholismem), stejně jako otázku po příbuznosti mezi kreativitou a duševními poruchami. Jsou spisovatelé a malíři skutečně často alkoholicí na pokraji sebevraždy? Měl pravdu Platón, když ve Faidrovi označuje tvořivost za formu od boha příšlého šílenství? Nakolik lze kreativitu označit za vytěsněnou sexualitu, jak si představoval Freud (přičemž tento názor značně přispěl k jeho roztržce s Jungem)?

Jak už bylo uvedeno, jedná se o velice zajímavou rešerši na dané téma. Pouze vlastní pokus autorů podat nějakou syntetickou teorii kreativity, k němuž se rozhodli v závěrečné kapitole, vyznívá spíše rozpačitě.

z Internetu

Nové organizační schéma ?

V dnešní turbulentní době se často mění organizační uspořádání firmy. Přes všechny snahy využívat nejmodernějších poznatků teorie řízení se však stále v praxi nejvíce uplatňuje tradiční „gravitační“ uspořádání:

Práskač

Přijde chlapík na strážnici a ptá se, kdeže může někoho prásknout. Je nasměrován do malé místnosti na konci chodby. Vejde, pozdraví příslušníka a spustí: "Mám souseda a ten má na zahradě složený dříví."

"To je sice pěkné, ale asi budu potřebovat víc informací," konstatuje policista.

"No, von ho má asi vosum metrů..."

"To ale pořádku nestačí."

"Jo, to dříví je dovezený z Německa."

"A dál?"

"Von v něm totiž pašuje zlato."

Policista se usměje, a okamžitě rozjede razii.

Udavač vyjde ze stanice, vlezde do nejbližší telefonní budky a volá souseda, kterého zrovna prásknul: "Nazdar Pepo, tak sem ti vobjednal sekání dříví, jak si chtěl. Mimochodem, bude to asi stejná parta co ti loni ryla zahrádku..."

„Víte, proč se zbláznila ta atraktivní blondýnka“?
„Jo, po pěti letech práce ve veřejném domě zjistila, že ostatní holky si za to nechávají platit!“

NeNekrolog

Tak nás nyní opouštějí někteří věrní a pravidelní čtenáři *Oisovin*. Ne vlastní vinou a skoro ne ani naší vinou. Budou nám chybět. Jen škoda, že jim nebylo dopřáno aby sami řekli *už nás to zmáhá, už je toho na nás moc*. Ale reálný život není krásná literatura a tak nám nezbyvá, než jim poděkovat za to, že to s námi tak dlouho táhli a popřát jim hodně zdraví. Ať si užívají svých koníčků, zaslouženého odpočinku či jiných aktivit a občas ať se staví. Budou vítáni.

Spolana

Byla jsi mladá, košatá a rudá.
Pak přišel samet, co znehodnotil bůra
na tebe zbyla jen redukční kůra.
A tak jsi hubla ač nebylo to fér,
ubýlo provozů a přibýlo ti dcer.

Není žádná hana, že nejsi už pana.
Co milenců už poznalo tvůj klín,
všechny jsi vítala a teď máš z toho splín.
Každý se polaskal, šel zase dál,
hodně ti slíbil a mnohem víc si vzal.

Straton, Junek, Babiš,
zda dluhů se už zbavíš?
Ne, nejsi už ta romantická duše,
pragmatismem teď voníš suše,
zajištěného staršího muže hledáš
a víš, že lásku vášnivou mu nedáš.

Ale chlapi, to je samá verbeš,
a tak oddychni si, už to neřeš.
Stejně bys jen vařila a prala
a po večerech sama si stlala.
A tak ti nesu odkaz praotců,
dekret do Domova důchodců.

Slovo závěrem

Tak dnes jste právě dočetli již třicáté číslo *Oisovin*. Protože každé číslo obsahuje průměrně přes tři tisíce slov a přes 16 000 písmen (bez mezer), tak bylo třeba za dobu existence plátku seskupit na 483 000 písmen do 90 000 slov a ta zase alespoň rádbysmysluplně do jakýchsi vět. A to zase není taková legrace. Kdyby se jednotlivé řádky všech *Oisovin* propojily za sebe přesáhly by délku jednoho kilometru. Protože každé číslo čte minimálně 24 pečlivých čtenářů, strávili tito nad stránkami *Oisovin* celkem téměř 230 hodin. To není tak špatný výsledek. Ale dost už statistiky.

Přemýšlel jsem, zda se klasická papírová forma již nepřežila a zda by nebylo vhodnější i operativnější přejít na nějakou formu elektronickou. Ta netová (.html) by vyžadovala aby všichni kmenoví čtenáři měli na svém počítači instalován Internet Explorer, což asi není ještě pravidlem. Klasické šíření wordovských dokumentů zase není takový pokrok a mělo by své problémy s formátem při případném tisku. A navíc tato forma by zbavila čtenáře možnosti posadit se pohodlně do křesla nebo lenošky, natáhnout si nohy, slastně usrkatvat ze sklenice svoji oblíbenou skotskou či Mattonku, začíst se do stránek *Oisovin* a pustit svoji mysl do říše meditace a fantazie. A to by bylo škoda. Protože o to tu vlastně jde. A pak je tu ta tradice – plátek z minulého století! Navíc *Oisoviny* si nemůžete koupit ani za 1 000 Kč. Musíte je buď dostat nebo ukrást. Takže prozatím zůstaneme u klasické osvědčené formy. Tedy jestli bude nějaké prozatím. Víte, že venku zuří soutěživý kapitalismus a globalizace. O to útulněji vám bude doma s *Oisovinami*.